

De rol van de burgemeester bij de sluiting van een kinderopvanglocatie

Versie 15 juli 2022

Alvorens iemand met kinderopvang van baby's en peuters kan starten, moet hij een vergunning hebben en aan verschillende voorwaarden voldoen. Deze voorwaarden zijn niet voor niets in het leven geroepen. Ze zijn er ter bescherming van de kinderen, de ouders en het personeel. Ouders die hun kind naar de opvang brengen moeten er kunnen op vertrouwen dat hun kind veilig en goed wordt opgevangen, komt dit in het gedrang dan moet er natuurlijk opgetreden worden.

Bij de aanpak van onveilige situaties in opvanglocaties krijgen lokale besturen een belangrijke rol toebedeeld door de nieuwe gemeentewet, het Decreet Lokaal Bestuur en het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters. De burgemeester heeft de opdracht om er op toe te zien dat een kinderopvanglocatie die geen vergunning van Kind en Gezin (meer) heeft, ook effectief de deuren sluit.

In het decreet van 20 april 2012 houdende de organisatie van kinderopvang van baby's en peuters is reeds een regeling inzake handhaving opgenomen. Het besluit van de Vlaamse Regering houdende de maatregelen in het kader van de handhaving van de voorwaarden voor gezinsopvang en groepsopvang van baby's en peuters (of kortweg het handhavingsbesluit¹) geeft hier verder uitvoering aan.

1 Vergunningplicht

Het decreet van 20 april 2012 voorziet een vergunningsplicht voor organisatoren van kinderopvang van baby's en peuters. Dit wil zeggen dat iedereen die gezinsopvang² of groepsopvang³ van baby's en peuters organiseert, verplicht een vergunning moet hebben vooraleer hij kan starten met de opvang.

Voor schoolgaande kinderen is er geen dergelijke vergunningsplicht en kan de opvang ook nog altijd doorgaan zonder erkenning of attest van toezicht.

¹ Besluit van de Vlaamse Regering van 11 december 2015 (BS 3 februari 2016) houdende de maatregelen in het kader van de handhaving van de voorwaarden voor gezinsopvang en groepsopvang van baby's en peuters is verschenen in het Staatsblad van 3 februari 2016

² Het kind wordt opgevangen door één of meerdere onthaalouders in een gezinswoning, huiselijk en kleinschalig. Het aantal kinderen dat gelijktijdig aanwezig mag zijn is beperkt tot maximaal 8.

³ Het kind wordt opgevangen in lokalen die specifiek voor de opvang zijn ingericht. Het aantal kinderen dat gelijktijdig wordt opgevangen is minstens 9.

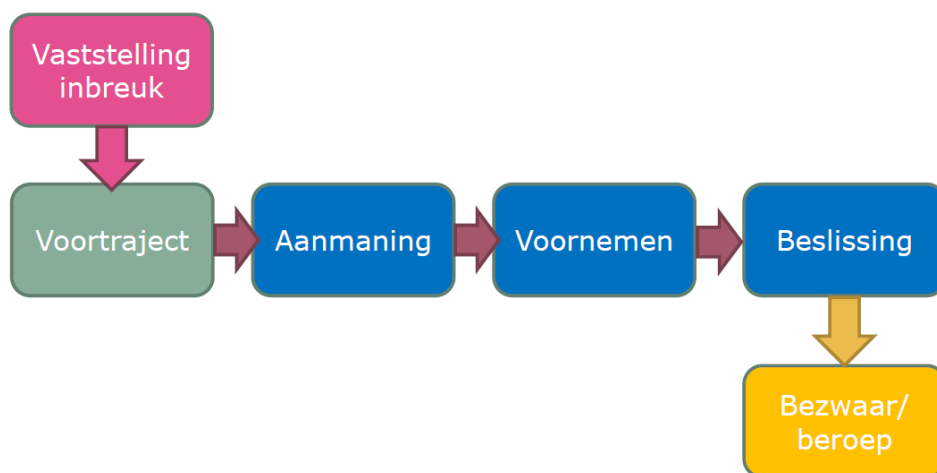
2 Sluiting

Als de kinderopvanglocatie georganiseerd wordt zonder een vergunning van Kind en Gezin (als vermeld in artikel 4 van het decreet van 20 april 2012), of als de vergunning wordt opgeheven, geeft Kind en Gezin een sluitingsbevel aan de organisator. Dit sluitingsbevel vermeldt ook de datum waarop de sluiting ingaat.

2.1 Sluiting pas na een voorafgaand proces

Een sluiting van een kinderopvanglocatie wordt niet zomaar van de ene dag op de andere doorgevoerd. De regelgeving voorziet een trapsgewijze aanpak in het handhavingsproces, net om onder meer organisatoren van kinderopvang de kans te bieden om tekorten weg te werken vooraleer er ingrijpende maatregelen worden getroffen. Dit wil zeggen dat men pas in een laatste instantie overgaat tot de opheffing van de vergunning en de sluiting van de kinderopvanglocatie.

Het concrete traject ziet er als volgt uit:

1. **Dossieropvolging (voortraject):** Klantenbeheer zal bij vaststelling van inbreuken contact opnemen met de organisator met de vraag om zich in regel te stellen. In deze fase ligt de focus op **informer en ondersteunen** van de organisator bij het wegwerken van vastgestelde inbreuken.

Klantenbeheer van Kind en Gezin zal tevens verwijzen naar bruikbare informatie voor de organisator en doorverwijzen naar relevante actoren die ondersteuning kunnen bieden bij het aanpakken van het probleem. De organisator bespreekt met Kind en Gezin hoe hij de inbreuk zal wegwerken.

Het is de **verantwoordelijkheid van de organisator** om het nodige te doen om de inbreuk weg te werken. De opvolging hiervan gebeurt door Klantenbeheer van Kind en Gezin.

Wanneer blijkt dat de organisator niet/niet tijdig de noodzakelijke stappen zet, en Kind en Gezin dus niet langer kan vertrouwen op het eigen initiatief en de verantwoordelijkheid van de organisator, gaat Kind en Gezin over naar een volgende fase in het traject.

2. **Aanmaning:** In deze fase dwingt Kind en Gezin de organisator via een aanmaning om **de inbreuk tegen een bepaalde datum weg te werken**. De vrijheid die de organisator kreeg in de vorige fase, wordt hier beperkt. Kind en Gezin bepaalt een kader waarbinnen de organisator het nodige moet doen. Kind en Gezin kan bijvoorbeeld ook bepaalde voorwaarden opleggen.

In geval van dringende noodzakelijkheid kan de aanmaning weggelaten worden.

Tot en met deze fase wordt het lokaal bestuur nog niet geïnformeerd aangezien tot dit punt nog veel remediëring gebeurt door de organisatoren en het in die gevallen overbodige ballast betekent voor lokale besturen om al deze informatie te ontvangen.

Als zelfs na een aanmaning de organisator niet de nodige actie onderneemt, zal Kind en Gezin noodgedwongen naar de volgende fase gaan.

3. **Voornemen van beslissing tot handhaving:** Kind en Gezin laat de organisator per brief weten welke maatregel (vb. opheffing, schorsing, geldboete,...) men oplegt aan de organisator.

In deze fase wordt de organisator gehoord door Kind en Gezin (schriftelijk of mondeling), en afhankelijk van de concrete omstandigheden, wordt ook het lokaal bestuur geïnformeerd.

Deze fase is niet regelgevend verplicht en niet voorzien in het decreet, maar die Kind en Gezin bijna steeds zal inbouwen om de geleidelijkheid van het proces te bekomen in de hoop dat de organisator toch nog uit eigen beweging de noodzakelijke stappen zet.

4. **Beslissing tot handhaving:** Nadat de organisator gehoord werd of de termijn verstreken is waarbinnen de organisator kon reageren, kan Kind en Gezin een beslissing tot opheffing vergunning/sluiting nemen.

In deze fase wordt het lokaal bestuur steeds geïnformeerd over de beslissing, de motivering en de contactpersoon voor verdere opvolging van het dossier.

5. **Bezwaar/beroep:** Tegen elke beslissing van Kind en Gezin kan de organisator bezwaar (alle andere beslissingen) aantekenen. Een beroep schorst de uitvoering van de beslissing, behalve in het geval dat een beslissing genomen is op basis van dringende noodzakelijkheid.

Kind en Gezin informeert het lokaal bestuur als er bezwaar wordt aangetekend door de organisator.

In geval van een ernstig gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de kinderen in de opvang, kan de sluiting onmiddellijk worden opgelegd en wordt er geen voortraject doorlopen.

3 Rol van de burgemeester

Een burgemeester kan - als bestuurlijke politieoverheid - steeds politiemaatregelen nemen om de openbare veiligheid en gezondheid te verzekeren op basis van zijn algemene bestuurlijke politiebevoegdheden (artikelen 133, lid 2 en 135 §2 Nieuwe Gemeentewet). Maar wanneer er bijzondere regelgeving is (bijv. decreet kinderopvang) dat dient de bijzondere regelgeving te worden toegepast. Wanneer bijv. een decreet kinderopvang bepaalt dat een kinderopvang gesloten kan worden (door bijv. Kind & Gezin) omdat de uitbatingsvoorwaarden niet nageleefd worden, dan dient men bij voorkeur deze regeling toe te passen. Maar stel dat andere actoren in gebreke blijven en de openbare veiligheid en gezondheid in de kinderopvang in gevaar is, dan kan de burgemeester de kinderopvang sluiten op basis van zijn algemene politiebevoegdheid (artikelen 133, lid 2 en 135 §2 Nieuwe Gemeentewet).

Kind en Gezin informeert de burgemeester over elke beslissing tot sluiting van een kinderopvanglocatie. Daarbij wordt steeds de motivatie voor de sluiting toegevoegd, samen met de vraag om na te gaan of de organisator effectief tegen de uiterste datum zijn locatie op eigen initiatief gesloten heeft. Het is aan de burgemeester om na te gaan of het sluitingsbevel wordt nageleefd en Kind en Gezin vervolgens te informeren over zijn vaststellingen.

Als blijkt dat de organisator niet spontaan is overgegaan tot sluiting, verzoekt Kind en Gezin de burgemeester schriftelijk om over te gaan tot de uitvoering van de sluitingsbeslissing. Die bestuurlijke maatregel wordt op kosten en risico van de organisator uitgevoerd.

De burgemeester kan deze maatregel uitvoeren op grond van dat artikel 21 van het decreet Kinderopvang van baby's en peuters, artikel 2, tweede lid en artikel 63 van het Decreet Lokaal Bestuur en (artikel 133 Nieuwe Gemeentewet).

Decreet Lokaal bestuur, art. 63:

Naast zijn bevoegdheden voor de uitvoering van de politiewetten, politiedecreten, politieverordeningen, politiereglementen en politiebepalingen, voor de bestuurlijke politie op het grondgebied van de gemeente en voor dringende politieverordeningen is de burgemeester bevoegd voor de uitvoering van de wetten, de decreten en de uitvoeringsbepalingen van de federale overheid, het gewest of de gemeenschap tenzij die bevoegdheid uitdrukkelijk aan een ander orgaan van de gemeente is opgedragen.

De burgemeester informeert de gemeenteraad over de wijze waarop hij die bevoegdheid uitoefent als die daarom verzoekt.

Decreet Kinderopvang van baby's en peuters, art. 21:

Als de kinderopvanglocatie georganiseerd wordt zonder een vergunning van Kind en Gezin als vermeld in artikel 4, of als de vergunning wordt opgeheven, geeft Kind en Gezin een sluitingsbevel aan de organisator met vermelding van de datum waarop de sluiting ingaat. In geval van een imminent en ernstig gevaar voor de gezondheid of veiligheid van de kinderen kan de sluiting onmiddellijk worden opgelegd.

Als de uitoefening van de kinderopvang opgeschort moet worden of als een kinderopvanglocatie moet sluiten, licht Kind en Gezin zo spoedig mogelijk de burgemeester van de gemeente van de kinderopvanglocatie daarover in. De burgemeester gaat na of de opschorting of het sluitingsbevel wordt nageleefd, en informeert Kind en Gezin daarover.

Als na de inwerkingtreding van de schorsing of de sluiting van een kinderopvanglocatie wordt vastgesteld dat de werking ervan niet is stopgezet, gaat de burgemeester, op schriftelijk verzoek van Kind en Gezin, over tot de uitvoering van de bestuurlijke maatregel. Die maatregel wordt op kosten en risico van de organisator uitgevoerd.

De Vlaamse Regering bepaalt de nadere regels.

4 Concrete invulling van deze handhavingsopdracht

Een verplichte sluiting van een kinderopvanglocatie is vandaag gelukkig uitzonderlijk. De aanpak en omgang met dergelijke situaties is maatwerk. De regelgeving bepaalt dat de burgemeester een opdracht heeft in dit verhaal, maar niet hoe de burgemeester deze opdracht moet uitvoeren. De burgemeester kan dus, naargelang de omstandigheden, zelf de meest gepaste werkwijze bepalen.

Bij een verplichte sluiting van een kinderopvanglocatie zijn verschillen partijen betrokken:

- Kind en Gezin
- De organisator van kinderopvang
- De ouders

Hieronder geven we enkele richtlijnen die de burgemeester kunnen helpen in het aanpakken van de situatie.

4.1 Inschatting van de situatie

Het is belangrijk dat de burgemeester zicht heeft op de ernst van de situatie. Hoe dringend is de sluiting? Vraagt de situatie een onmiddellijke sluiting of kan er wat tijd genomen worden? Betreft het opvang in een gezinswoning of niet?

Het is daarom belangrijk dat de burgemeester door Kind en Gezin tijdig betrokken wordt bij het proces dat Kind en Gezin doorloopt met de organisator. Zo heeft de burgemeester de kans om de situatie op te volgen en een eventuele interventie voor te bereiden.

Wanneer Kind en Gezin een organisator de opdracht geeft om de deuren te sluiten, licht Kind en Gezin ook zo spoedig mogelijk de burgemeester van de gemeente in. De burgemeester ontvangt daarbij steeds de motivering voor de sluiting.

4.2 Overleg en bemiddeling

Afhankelijk van de ernst van de situatie kan de burgemeester een overleg plannen met de bevoegde ambtenaar, de wijkagent en de verantwoordelijke(n) van de opvanglocatie. Waarom heeft de organisator geen vergunning? Waarom gaat de organisator niet over tot sluiting? Zo kan het verder verloop van de situatie bepaald worden.

De burgemeester kan ook toelichten welke stappen hij/zij zal ondernemen indien de organisator de opvang toch nog verder zet (vb. communicatie naar betrokken ouders).

Uiteraard is het niet de bedoeling dat de sluitingsbeslissing van Kind en Gezin tijdens dit overleg in twijfel wordt getrokken. De organisator heeft in het voortraject met Kind en Gezin de kans gehad om inbreuken recht te zetten, maar heeft dit niet gedaan. De burgemeester moet erop toezien dat de organisator effectief de deuren sluit.

4.3 Communicatie naar de betrokken ouders

Als de situatie door overleg en bemiddeling niet verandert en de organisator de deuren niet sluit, is het belangrijk dat de burgemeester ook de betrokken ouders informeert over het feit dat de kinderopvanglocatie waar zij gebruik van maken, een bevel tot sluiting heeft gekregen van Kind en Gezin. De burgemeester informeert de ouders ook over het feit dat zij een andere kinderopvanglocatie zullen moeten zoeken.

Voor ouders is dit geen evidente situatie. Ouders zijn plots de opvangplaats voor hun kind kwijt en moeten dringend een alternatieve opvangplaats vinden. Om ouders hierbij te helpen is het belangrijk dat de burgemeester alternatieve opvangplaatsen kan voorstellen. Hiervoor kan de burgemeester bij Kind en Gezin een lijst opvragen met opvangadressen op het grondgebied en grondgebied van naburige gemeenten. Ouders kunnen sowieso steeds terecht op de website van Kind en Gezin om een nieuwe opvangplaats te vinden.

Kind en Gezin vraagt bij een sluiting van een opvanglocatie steeds de adressen op van de ouders om hen eveneens goed te informeren en de beslissing te duiden. Wanneer de organisator deze adressen echter niet ter beschikking stelt, voorziet Kind en Gezin een brief die via het lokale bestuur aan de ouders kan bezorgd worden.

4.4 Effectieve sluiting

De burgemeester kan, bvb. wanneer de veiligheid in het gedrang is, een kinderopvanglocatie zelf een bevel tot sluiting opleggen. De burgemeester doet dit ook reeds in andere situaties, denk bijvoorbeeld het sluiten van een café wegens aanhoudende geluidsoverlast.

De manier waarop de burgemeester een opvanglocatie effectief sluit, hangt af van de situatie, de kinderopvanglocatie, de reden van de verplichte sluiting, enzovoort. In de letterlijke betekenis van het woord betekent dit dat er een slot op de deur wordt gezet zodat niemand nog binnen of buiten kan. Maar dit is niet mogelijk of nodig in alle situaties. Bij gezinsopvang bijvoorbeeld, wonen immers ook mensen in het gebouw.

Vaak kan al heel wat bereikt worden met ruchtbaarmaking: het publiceren van het sluitingsbevel in een gemeentebblad, het ophangen van een affiche in de hal van de kinderopvanglocatie of aan de voordeur van de gezinsopvang of een affiche buiten aan de ingang van een groepsopvang.

Het kan ook effectief zijn om bij het einde van een opvangdag of bij de start van de volgende opvangdag samen met de wijkagent aanwezig te zijn aan de ingang van de opvanglocatie en de ouders face-to-face te informeren.

De burgemeester kan ook de toegang tot de kinderopvang vrij laten, maar het gebruik van een essentieel onderdeel voor het opvangen van kinderen onmogelijk maken, bv. keuken, toilet, toevoerkraan voor water of elektriciteit/gas afsluiten, enzovoort.

Als er niemand woont in het gebouw, kan de kinderopvanglocatie verzegeld worden. De politie heeft het recht om een pand te verzegelen omwille van veiligheidsredenen.

5 FAQ

5.1 Waarom verwittigt Kind en Gezin zelf niet alle ouders over het feit dat de organisator zijn vergunning heeft verloren?

Als Kind en Gezin de adressen van de ouders heeft, zal Kind en Gezin zelf de ouders verwittigen over de sluiting. De realiteit is echter anders. Kind en Gezin heeft alleen contactgegevens van ouders die gebruik maken van een kinderopvanglocatie die gesubsidieerd wordt voor het werken met inkomenstarief. Van alle locaties die geen subsidie of alleen een basissubsidie ontvangen, heeft Kind en Gezin geen zicht op welke kinderen gebruik maken van de opvang.

Kind en Gezin zal in zo'n geval in het kader van handhaving wel steeds de adressen opvragen bij de organisator van kinderopvang, maar de praktijk leert dat Kind en Gezin in die gevallen de adressen vaak niet, niet tijdig of niet volledig krijgt van de organisator. Kind en Gezin zal dan een brief gericht aan de ouders ter beschikking stellen van het lokaal bestuur, zodat zij deze kunnen verspreiden en Kind en Gezin op die manier toch de ouders kan bereiken.

5.2 Waarom kan Kind en Gezin zelf de sluiting van een kinderopvanglocatie niet afdwingen?

Omdat deze bevoegdheid en taak door het decreet aan de burgemeester gegeven werd. De decreetgever heeft binnen het welzijnsdomein wellicht een analoge werkwijze willen vooropstellen als bij de ouderenzorg, waar deze rol ook aan de burgemeester wordt toebedeeld.

5.3 Moet de burgemeester eventuele keuzes die hij/zij maakt om sluiting af te dwingen voorleggen aan de gemeenteraad?

Wanneer de burgemeester een beslissing van Kind en Gezin tot sluiting uitvoert, dan moet hij of zij dat niet voorleggen aan de gemeenteraad. Het uitvoeren van wetten en decreten (art. 64 GD) is de bevoegdheid van de burgemeester, niet van de gemeenteraad. Raadsleden mogen uiteraard wel vragen hoe de burgemeester zijn of haar bevoegdheden heeft uitgeoefend. Dan is het aan de burgemeester om hen hierover te informeren.